

## **РЕЦЕНЗИЯ**

*от доц. д-р Борис П. Николов*

*Ръководител на отдел „Животинско разнообразие и ресурси“,  
Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН*

на Дисертационен труд на тема

**„Влияние на изоставянето и интензификацията на ползването  
на земеделските земи върху съобществата от птици в моделни  
райони в България“**

за

получаване на образователната и научна степен „Доктор“  
Професионално направление 4.2. Биологически науки  
Докторска програма „Екология и опазване на екосистемите“

*разработен от Силвия Петева Дюлгерова*

*Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН*

с Научен ръководител проф. д-р Вълко Бисерков

*Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН*

### **(1) Обща характеристика на дисертационния труд – обем и структура**

Дисертационният труд на Силвия Дюлгерова е представен под формата на скрепени публикации и подготвен ръкопис с общ обем 55 стр., разпределени както следва: (1) Съдържание – 2 стр.; (2) Увод – 1 стр.; (3) Цел и задачи – 1 стр.; (4) Литературен обзор, Материали и методи, Резултати и обсъждане – 43 стр.; (5) Заключение – 3 стр.; (6) Цитирана литература (от глави Увод и Заключение) – 2 стр.; (7) Приложения – 1 стр.; (8) Благодарности – 2 стр.

Авторефератът е с обем 26 стр. и почти точно отразява структурата на дисертационния труд – добавени са глави „Приноси“, „Списък на публикациите и

цитиранията на трудовете по темата на дисертацията“, както и резюме на английски.

## **(2) Литературна осведоменост и теоретична подготовка на кандидата**

Силвия Дюлгерова показва много добра литературна осведоменост. В рамките на дисертационния труд броят на използваните литературни източници е както следва (не е изчисляван % на припокриване, но е нисък): публикация 1 – 44, ръкопис – 17, публикация 2 – 39, литературен списък извън публикациите в книжното тяло – 13.

## **(3) Методичен подход**

Изследванията, проведени в рамките на дисертационния труд, са издържани в методологично отношение. Точковите трансекти са един от най-широко използваните количествени методи за оценка на птичите популации и те дават възможност за получаването на достоверни резултати за числеността и плътността на изследваните видове. Използването на данни от два моделни района – Централен Предбалкан (145 точки на изследване) и Сакар (60 точки), в рамките на няколко сезона, е позволило на докторантката да получи реалистична картина за влиянието на изоставянето и интензификацията на ползването на земеделските земи върху съобщества от птици в България.

Приложени са задълбочени и адекватни на събраните данни статистически методи, анализирани с подходящ софтуерен инструментариум. Резултатите са онагледени с редица фигури и таблици.

## **(4) Значимост и убедителност на получените резултати, интерпретациите и изводите**

Представеният дисертационен труд е задълбочено изследване, чиято тема, без всякакво съмнение, е изключително актуална от:

- научна гледна точка – наблюдавайки промените в птичите съобщества при промени в техните местообитания може косвено да се съди за степента на тяхната адаптация към промени в околната среда;
- практическа гледна точка – изследванията върху влиянието на изоставянето и интензификацията на ползването на земеделските земи върху съобществата от птици в моделни райони в България са от голямо

значение при залагането и провеждането на адекватни консервационни мерки по управлението на отделни консервационно значими видове птици и зони от европейската екологична мрежа.

Силвия Дюлгерова използва адекватен набор от статистически анализи, който до голяма степен улеснява интерпретирането на данните. Направените изводи отразяват логично получените резултати.

#### **(5) Критични бележки към дисертационния труд**

Приложената тук информация следва да се разглежда по-скоро като набор от коментари, съвети и препоръки, които докторантът би могъл да вземе предвид в случай, че ги сметне за уместни. Доколкото немалка част от резултатите вече са публикувани, те по-скоро се отнасят за бъдещи публикации или при оформяне на методологичен дизайн на бъдещи изследвания.

- 1) Първият от моделните райони – в Централен Предбалкан, е изследван само през юни, както е посочено „в разгара на гнездовия период“. Това е допустим компромис при наличието на обективни ограничения в рамките на докторантурата. Следва да се има предвид обаче, че редица постоянни видове или такива, които са близки мигранти, имат по-изразена вокална активност по-рано през пролетта, която значително намалява в посока летния сезон и вероятността за установяването им намалява и тяхната численост/плътност потенциално би могла да бъде подценена. Този момент е коригиран при моделния район в Сакар (потопъл климат, наличие на редица южни видове), с две посещения в началото и средата/края на гнездовия период.
- 2) В представения ръкопис (между двете публикации в дисертационния труд) липсва упомената година на изследване. Подробно са указани местата, както и времето на провеждане на изследванията през сезона (двукратно посещение – в периода 15.04.-15.05 и 16.05.-15.06.). Може би се отнася само за една година, следва изрично да бъде прецизирано.
- 3) В рамките на непубликувания ръкопис с данни от Сакар следва да се доразвие обсъждането в посока сравнение с други подобни изследвания. Темата позволява позоваването на доста повече от текущо използваните в ръкописа 17 заглавия.

- 4) Прави впечатление отнасянето на няколко вида птици към различни екологични гилдии при отделните публикации – кос (*Turdus merula*) [храстов/ горски вид], папуняк (*Upupa epops*) [горски вид/ генералист] и др.
- 5) Редакционни бележки: техническото оформление на дисертационния труд е добро, правописни грешки почти липсват.
- 6) Бих препоръчал своевременно публикуване на останалите, непубликувани до момента резултати, с цел достигането им до по-широка аудитория.

#### **(6) Характер на научните приноси**

Разделението на приносите в две групи – научни и научно-приложни, е удачно и улеснява тяхното възприемане. По мое мнение приносите са скромно обобщени само по два в категория. Бих препоръчал, при възможност, да се дадат малко по-подробно (може като подточки на вече съществуващите), с цел улесняване на ползващите дисертацията и подчертаване на големия обем извършена работа. Като цяло, макар и в този доста обобщен вид, приносите отразяват добре получените резултати. Приемам справката за научните приноси, формулирани от докторантката.

#### **(7) Оценка на качеството на научните трудове, отразяващи изследванията по дисертацията**

По темата на дисертацията има представени две публикувани научни статии в списание *Acta zoologica bulgarica* (2015 и 2024), което е с импакт фактор. Силвия Дюлгерова е първи автор и на двете, като броят на съавторите е съответно пет и един. Авторският колектив е изцяло от български изследователи.

И двете публикации са строго по темата на дисертацията, с данни от район на изследване в Централен Предбалкан. Представен е и ръкопис на публикация, който все още не е депозиран в списание за публикуване, с данни от район на изследване в Сакар.

Представените научни трудове покриват процедурните изисквания при защита на дисертации за придобиване на ОНС „доктор“ в ИБЕИ-БАН относно публикуването на резултатите от изследванията, включени в дисертационния труд.

Декларирани са три участия в научни форуми – международни научни конференции и конгрес в Румъния (2013 и 2019 г.) и Турция (2016 г.).

**(8) Мотивиран отговор на въпроса доколко изследванията по дисертацията са предимно лично дело на докторанта**

Доколкото съм запознат, представените резултати от изследванията върху влиянието на изоставянето и интензификацията на ползването на земеделските земи върху съобществата от птици в моделни райони в България са изцяло лично дело на автора. Към документацията е приложена и нужната по процедура Декларация за оригиналност и достоверност.

**(9) Мотивирано заключение, препоръчващо еднозначно едно от следните предложения: (а) присъждане на научната и образователна степен “доктор” или (б) връщане на дисертацията за преработка**

Силвия Дюлгерова до голяма степен вече е изграден изследовател. За това говори наличието на публикации в специализирани издания, добрата литературна осведоменост и усвоените методи за теренна и камерална работа участието ѝ в научни форуми и в редица научно-изследователски и природозащитни проекти. Нейният дисертационен труд е сериозен принос в изясняване на ефектите от изоставянето и интензификацията на ползването на земеделските земи върху населяващите ги съобщества от птици в България. Затова убедено препоръчвам присъждането на образователната и научна степен „Доктор” на Силвия Петева Дюлгерова.

09.05.2025 г.

София

Автор на рецензията:

/доц. д-р Борис П. Николов/